

Turizm Alanında Lisans Eğitimi Alan Öğrencilerin Küresel Sosyal Sorumluluk Algılarının Ölçülmesi: Konya Örneği

Measurement of Global Social Responsibility Perceptions of Undergraduate Students in Tourism: Konya Example

Mehmet SAĞIR*
Ayşegül GÜDÜL**
Aslı Uğur AYDIN TAŞTEKİN***

ÖZ

Günümüzde yaşanan hızlı değişim ve ilerlemeler, insanların karşı karşıya kaldığı çeşitli sosyal, çevresel ve ekonomik sorunların daha geniş bir perspektifte ele alınmasını gerekli kılmıştır. Bu sorunlar arasında gelir eşitsizliği, çevre kirliliği, insan hakları ihlalleri, eğitim ve sağlık gibi temel konular yer almaktadır. Bu tür sorunlar sadece bir ülkenin veya bölgenin sorunu olarak değil, küresel çapta etkileri olan ve herkesi ilgilendiren sorunlar olarak değerlendirilmelidir. Küresel sosyal sorumluluk anlayışı, bu tür sorunların çözüme kavuşması için tüm insanların ve kuruluşların birlikte çaba harcaması gerektiğini vurgulamaktadır. Çalışmada, turizm alanında lisans eğitimi alan öğrencilerin küresel sosyal sorumluluk algı düzeylerinin belirlenmesi ve küresel sosyal sorumluluk algısının demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Çalışma sonuçlarına göre öğrencilerin küresel sosyal sorumluluk algı düzeylerinin iyi olduğu, en yüksek ortalamaya ekolojik sorumluluğun, en düşük ortalamaya ulusal sorumluluğun sahip olduğu belirlenmiştir. Cinsiyete göre küresel sosyal sorumluluk toplam puanı ve tüm alt boyutları, bölüme göre eyleme dönük sorumluluk, çevre dersi alma durumuna göre eyleme dönük sorumluluk, sosyal sorumluluk dersi alma durumuna göre küresel sosyal sorumluluk toplam puanı ve özgeci sorumluluk, sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılım durumuna göre ise küresel sosyal sorumluluk toplam puanı, eyleme dönük sorumluluk ve özgeci sorumluluk alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir.

ANAHTAR KELİMELER

Sorumluluk, Sosyal Sorumluluk, Küresel Sosyal Sorumluluk, Küresel Sorunlar

ABSTRACT

Today's rapid changes and advances have made it necessary to address the various social, environmental and economic problems that people face in a broader perspective. These problems include income inequality, environmental pollution, human rights violations, education and health. Such problems should not be seen as problems of one country or region, but as problems that have global implications and concern everyone. The understanding of global social responsibility emphasizes that all people and organizations should work together to solve such problems. In the study, it is aimed to determine the global social responsibility levels of undergraduate students studying in the field of tourism and to determine whether the perception of global social responsibility differs significantly according to demographic variables. According to the results of the study, it was determined that students had good levels of global social responsibility, ecological responsibility had the highest average and national responsibility had the lowest average. It was determined that there were significant differences in the total score of global social responsibility and all sub-dimensions according to gender, action-oriented responsibility according to department, action-oriented responsibility according to taking environmental courses, global social responsibility total score and altruistic responsibility according to taking social responsibility courses, and global social responsibility total score, action-oriented responsibility and altruistic responsibility sub-dimensions according to participation in social responsibility activities.

KEYWORDS

Responsibility, Social Responsibility, Global Social Responsibility, Global Problems

* Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği, msagir@selcuk.edu.tr, ORCID No: 0000-0002-7081-5462

** Doktora Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği, aysegulgudul@hotmail.com, ORCID No: 0000-0002-7217-1947

*** Doktora Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği, asliaydin1710@outlook.com, ORCID No: 0000-0002-9354-2591

Makale Geliş Tarihi / Submission Date 17.10.2024		Makale Kabul Tarihi / Date of Acceptance 21.04.2025
Atıf	Sağır, M., Güdül, A., Aydın Taştekin, A.U. (2025). Turizm Alanında Lisans Eğitimi Alan Öğrencilerin Küresel Sosyal Sorumluluk Algılarının Ölçülmesi: Konya Örneği. <i>Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi</i> , 28 (1), 337-351	

GİRİŞ

Dünya genelinde yaşanan olumsuzluklar, kişileri bunlara karşı önlem alma ya da süreci yakından takip ederek en uygun sonuca ulaşma noktasında çaba sarf etmeye yönlendirmektedir. Özellikle küresel anlamda yaşanan olumsuz bir durumun önüne geçilebilmesi kişileri toplumsal ve çevresel konularla ilgili bilinçlendirme ve çözüm üretmeye yönlendirmektedir. Bu nedenle kişileri sorunlara karşı yerel değil, küresel ölçekte hareket etmeye zorunlu kılmaktadır. Bu durum küresel boyutta sosyal sorumluluk bilincini de beraberinde getirmektedir.

Küresel sosyal sorumluluk faaliyetleri, toplumsal bilinci artırdığı gibi kişileri daha duyarlı, empati sahibi ve yardımsever hale getirmekle birlikte aynı zamanda, kişilerin stratejik düşünme becerilerini de geliştirebilmektedir. Bu nedenle kişilerin küresel sosyal sorumluluk bilincine teşvik edilmesi için çeşitli eğitim, ödül, seminer, sosyal sorumluluk kampanyaları vb. unsurlarla desteklenmesi ile mümkün olacağından, gönüllülük esasıyla yürütülmesi de önem taşımaktadır.

Çalışmada Konya'daki üniversitelerin turizm alanında lisans eğitimi alan öğrencilerin küresel sosyal sorumluluk algı düzeylerinin ve küresel sosyal sorumluluk algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda öğrencilerin demografik değişkenlere göre küresel sosyal sorumluluk algısında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Çalışmada küresel sosyal sorumluluk algısında demografik özellikler (cinsiyet, bölüm, sınıf düzeyi, çevre ve sosyal sorumlulukla ilgili ders almış olma, sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılma) anlamlı fark ortaya koymakta mıdır? sorusuna cevap bulmak istenmektedir. Elde edilen cevaplar doğrultusunda öğrencilerin küresel sosyal sorumluluk düzey ve algılarının artması için neler yapılabileceğiyle ilgili önerilerde bulunulmuştur.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Sanayi ve turizm gibi çevre, insan ve toplumsal değerler üzerinde fazlasıyla etkili sektörlerin yanı sıra, bireysel ve toplumsal gelişimde etkili olan eğitimde yaşanan değişim ve gelişmeler hem toplumsal açıdan hem çevre açısından hem de yaşam şartları açısından değişimle birlikte birçok yeniliği de beraberinde getirmiştir. Meydana gelen değişim ve yenilikler, ulusal alanda gerçekleşen sosyal sorumluluk faaliyetlerinin ülke sınırlarını aşması ve bu faaliyetlerin küresel boyutta alınmasının gerekliliğini ortaya çıkarmıştır (Başer ve Kılınç, 2015: 76).

Sosyal sorumluluk genel anlamda, başkalarının ihtiyaçlarının savunulması ve korunması aynı zamanda, küresel toplum ve toplulukları etkileyen sosyal sorunlara odaklanılmasını sağlayan bir kavram olarak ele alınabilir (Tyer-Viola vd., 2009: 110). Günümüzde yaşanan sorunların ise küresel düzeyde yaşanan değişikliklerle ilişkili olduğu göz önünde bulundurulduğunda, dünyada neredeyse herkesi etkileyen ve karşılıklı bağımlılık oluşturan sosyal bir sistemin oluştuğundan bahsetmek mümkündür. Bu nedenle, sosyal sorumluluk kavramının değişime uğradığı ve dünyanın farklı yerlerinde olsa da aynı sorunları yaşayan insanların sorunlarının çözüme kavuşması noktasında "küresel sosyal sorumluluk" kavramı ortaya çıkmıştır (Nakamura ve Watanabe-Muraoka, 2006: 225).

Küresel sosyal sorumluluk, kişinin yeryüzünde yaşanan sorunlarla ilgili olarak, detay ayrımı (dil, din, ırk, bölge, ülke, siyasal ya da sosyal vb.) yapmaksızın dünyadaki tüm canlılar ve doğal çevre için kendisini sorumlu hissetmesi olarak tanımlanmaktadır. Başka bir ifade ile kişi, kurum ve kuruluşların ihtiyaç sahiplerine maddi destek sağlama ve çevreyi koruma gibi faaliyetlerinin sadece kendi ülkesinde değil, küresel boyutta yerine getirilmesidir. Günümüzde dünya genelinde yaşanan çevre kirliliği, savaşlar, küresel ısınma gibi önemli sorunların tüm dünyayı tehdit etmesinden dolayı yaşanan olumsuzlukların, ortadan kaldırılması noktasında dil, din, ırk ve ekonomik statü ayrımı yapmadan ortak bir çözümün bulunması gerektiği için küresel sosyal sorumluluğun öneme sahip olduğunu söylemek mümkündür (Seçgin ve Yazıcı, 2018: 1271).

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanamaması, sağlık ve çevre sorunlarıyla savaş gibi olumsuz durumların dünya genelinde yaşanmasının nedeni insanların tutum ve davranışları olurken, çözüme kavuşması yine insanların tutum ve davranışlarına bağlıdır. Böyle sorunların çözüme kavuşması için herkesin küresel sosyal sorumluluk bilincine sahip olması gerekmektedir (Recepoğlu, 2022: 589). Küresel sosyal sorumluluk bilincinin herkese kazandırılması için eğitim programlarına sosyal sorumluluk ve çevre bilinciyle ilgili derslerin eklenmesiyle, herkesin küresel sorunlar için sorumluluk üstlenmesi sağlanmalıdır (Seçgin ve Yazıcı, 2018: 1282; Körükçü ve Tangülü, 2021: 1016). Küresel

sosyal sorumluluk turizm açısından incelendiğinde, küresel düzeyde faaliyet gösteren bir sektör olmasından dolayı çalışanların bu bilince sahip olması büyük önem taşımaktadır. Bu noktada, sektör çalışanlarının hem akademik anlamda öğrencilik dönemlerinde hem de mesleki gelişim amaçlı iş yerindeki eğitimlerle küresel sosyal sorumluluk bilinci kazandırılmalıdır.

Küresel sosyal sorumluluk bilincine sahip olan kişiler, küresel sorunların çözümü için çaba gösterecek bazı tutum ve davranışlara sahip olmalıyken bunlara adalet, güvenilirlik, sadakat ve empati örnek gösterilebilir (Starrett, 1996: 535). Küresel sosyal sorumluluk bilincine sahip kişiler bunlara ek olarak, diğer insanların hakları ve refahına da önem vermektedir (Ewest, 2015: 21). Bahsedilen tutum ve davranışlar göz önünde bulundurulduğunda, küresel sosyal sorumluluk bilincine sahip kişilerin diğer kişilerin düşünce ve değerlerine önem verdiğini söylemek mümkündür (Körükçü ve Tangülü, 2021: 1009).

Başer ve Kılınç (2015) çalışmasında küresel sosyal sorumluluğu boyutlarını *eyleme dönük sorumluluk*, *ekolojik sorumluluk*, *özgeci sorumluluk* ve *ulusal sorumluluk* olmak üzere dörde ayırmıştır. *Eyleme dönük sorumluluk*, kişinin sorumluluğa ait düşüncelerini eyleme dökmesi yani, harekete geçip elinden geleni yapmasını; *ekolojik sorumluluk*, ekolojinin sürdürülebilirliğin sağlanması ve nesli tükenmekte olan hayvanlar ile bitkilerle ilgili sorumluluk almayı; *özgeci sorumluluk*, gönüllü olarak küresel sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılım sağlamayı; *ulusal sorumluluk* ise kişinin kendi ülkesinin sorunlarıyla ilgili sorumluluk üstlenmesini ifade etmektedir.

Küresel boyutta yaşanan sorunlar herkesi etkilediği için statü, cinsiyet, dil, din ve gelir durumu ayrımı yapılmadan herkesin fayda göreceği şekilde çözümünün bulunması gerekmektedir (Yılmaz vd., 2009: 9). Küresel sorunların çözümü için herkes yetkinliklerini (bilgi, beceri gibi) gönüllü bir şekilde, diğer insanların iyiliği için kullanarak katkıda bulunmalıdır. Bu şekilde sergilenen küresel sosyal sorumluluk, yaşam kalitesi ve standartlarını da arttıracığından, toplumsal yapının gelişmesine yardımcı olacak (Başer ve Kılınç, 2015: 78; Seçgin ve Yazıcı, 2018: 1283) ve küresel sorunlarla mücadele etmek daha kolay hale gelecektir (Yeşil ve Turan, 2020: 419). Literatürdeki demografik özelliklere göre küresel sosyal algısında anlamlı farklılık gösterip göstermediğiyle ilgili çalışmalar incelenmiştir. Bunlar:

Küçükşen ve Budak (2017), Konya’da bulunan liselerde eğitim gören lise öğrencileriyle yapmış olduğu çalışmada, öğrencilerin en yüksek puanı *eyleme dönük sorumluluk*, en düşük puanı ise *özgeci sorumluluk* boyutunda aldığını belirtmiştir. Cinsiyete göre sadece *ulusal sorumluluk* boyutunda erkek öğrencilerin daha yüksek puana sahip olduğu belirlenirken, diğer alt boyutlarda herhangi bir anlamlı farklılık belirlenememiştir. Ünal ve Sarı (2017)’nın Hatay Payas’ta çalışmakta olan sınıf ve branş öğretmenleriyle yapmış olduğu çalışmada, küresel sosyal sorumluluk algısında cinsiyet, kıdem ve branşa göre herhangi bir anlamlı farklılık belirlenememiştir. Kırılmaz ve arkadaşları (2018) Sakarya Üniversitesi’nde eğitim görmekte olan öğrencilerle yapmış olduğu çalışmada, küresel sosyal sorumluluk algısının cinsiyete göre kadın öğrencilerde daha yüksek olduğunu, sivil toplum kuruluşu üyeliği, sosyal sorumluluk dersi alma, fakülte, sınıf düzeyi ve bölüme göre herhangi bir anlamlı farklılık olmadığını belirtmiştir.

Büyükoğlu (2020) bir vakıf üniversitesi öğrencileriyle yapmış olduğu çalışmada, öğrencilerin en yüksek *özgeci sorumluluk* en düşük ise *ulusal sorumluluk* düzeyine sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Küresel sosyal sorumluluk algısında kadın öğrencilerin ve sivil toplum kuruluşuna üye olan öğrencilerin anlamlı farklılık gösterdiği belirtilmiştir. Ayrıca, yaş arttıkça küresel sosyal sorumluluk algısının arttığı da çalışma sonuçları arasındadır. Körükçü ve Tangülü (2021) sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla yapmış olduğu çalışmada, cinsiyete göre kadınların küresel sosyal sorumluluk algısının daha yüksek olduğunu ve yaşa göre herhangi bir anlamlı farklılık olmadığını belirtmiştir. Gürbüz ve Aydın (2022) sosyal bilgiler, Türkçe, sınıf ve okul öncesi öğretmen adaylarıyla yapmış olduğu çalışmada, küresel sosyal sorumluluk algısında branşa göre okul öncesi öğretmen adaylarının, cinsiyete göre kadınların daha yüksek puana sahip olduğunu belirtmiştir. Sınıf düzeyi, anne ve baba eğitim düzeyi, yaşanan yer, ailenin aylık geliri, bilgiye sahip olma düzeyi ve bilgi alınan kaynağa göre ise herhangi bir anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Küçükşen ve Arat (2022) sosyal hizmetler, beslenme ve diyetetik, fizyoterapi ve rehabilitasyon ile sağlık yönetimi öğrencileriyle yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin en yüksek ekolojik sorumluluk, en az *ulusal sorumluluk* düzeyine sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Aynı zamanda, küresel sosyal sorumluluk algısının cinsiyet (kadın), bölüm (sağlık yönetimi) ve göç dersi almanın anlamlı farklılık gösterdiğini; sınıf

düzeyi, sınıfta yabancı öğrenci bulunması ve ailenin yaşadığı yere göre anlamlı farklılık göstermediğini belirtmiştir. Receptoğlu (2022) sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla yapmış olduğu çalışmada en yüksek *ekolojik sorumluluk*, en düşük *ulusal sorumluluk* düzeyine sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Çalışmada küresel sosyal sorumluluk algısının sınıf düzeyine göre 4. sınıf öğrencilerinde daha yüksek olduğu, üniversiteye göre değişkenlik gösterdiği belirtilmiştir. Cinsiyete göre ise herhangi bir anlamlı farklılık bulunamamıştır. Yapılan literatür taraması sonucunda demografik değişkenlerin küresel sosyal sorumluluk algısında anlamlı farklılık gösterdiğini söylemek mümkündür. Bu durumdan yola çıkarak şu hipotezler kurulmuştur;

H₁: Demografik değişkenler, küresel sosyal sorumluluk ve alt boyutları algısında istatistiki olarak anlamlı fark ortaya koymaktadır.

H_{1a}: Cinsiyet, küresel sosyal sorumluluk ve alt boyutları algısında istatistiki olarak anlamlı farklılık ortaya koymaktadır.

H_{1b}: Bölüm, küresel sosyal sorumluluk ve alt boyutları algısında istatistiki olarak anlamlı farklılık ortaya koymaktadır.

H_{1c}: Sınıf düzeyi, küresel sosyal sorumluluk ve alt boyutları algısında istatistiki olarak anlamlı farklılık ortaya koymaktadır.

H_{1d}: Çevreyle ilgili ders alma, küresel sosyal sorumluluk ve alt boyutları algısında istatistiki olarak anlamlı farklılık ortaya koymaktadır.

H_{1e}: Sosyal sorumlulukla ilgili ders alma küresel sosyal sorumluluk ve alt boyutları algısında istatistiki olarak anlamlı farklılık ortaya koymaktadır.

H_{1f}: Sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılım, küresel sosyal sorumluluk ve alt boyutları algısında istatistiki olarak anlamlı farklılık ortaya koymaktadır.

2. METODOLOJİ

2.1. Araştırmanın Amacı, Önemi ve Katkıları

Araştırmanın amacı, Konya’da bulunan üniversitelerin Turizm Fakültelerinde eğitim görmekte olan lisans öğrencilerinin küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin ölçülmesi ve demografik değişkenlere göre küresel sosyal sorumluluk algısının küresel sosyal sorumluluk geneli ve alt boyutlarında anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesidir. Değişen ve gelişen dünyada üniversitelerin önemli bir rolü vardır. Bundan dolayı, üniversitelerin toplumsal beklenti ve değerlerle birlikte gelişme ve toplumsal rollere odaklanması gerekmektedir (Jones vd., 2021: 331). Çalışma, küresel sosyal sorumluluk bilincinin artırılması için stratejiler geliştirilmesine yönelik önemli veriler sunmayı da amaçlamaktadır.

Günümüzde küresel ölçekte yaşanan çevresel ve toplumsal sorunlar, bireyler ve toplumları bu problemlere karşı bilinçli ve çözüm odaklı hareket etmeye zorunlu kılmaktadır. Özellikle turizm sektöründe eğitim gören öğrencilerin, sektörün çevresel ve toplumsal etkilerini anlamaları ve bu etkileri en aza indirmeye yönelik çözümler üretmeleri büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, öğrencilerin küresel sosyal sorumluluk algılarının ölçülmesi, gelecekte sektörün sürdürülebilirliğini ve sosyal sorumluluk bilincini artırmada kritik bir rol oynayacaktır. Dolayısıyla araştırma kapsamında yapılan analizler sonucunda turizm alanında eğitim alan öğrencilerin küresel sosyal sorumluluk bilinci, duyarlılığı ve bunu davranışa döküp dökmedikleri de araştırılmış olacaktır. Bu sayede küresel sosyal sorumluluk algısını artıran öncüllerin neler olduğu belirlenecek ve buna yönelik önerilerde bulunulacaktır. Turizm alanında lisans eğitimi alan öğrencilerin eğitim süreçleri boyunca aldıkları ve sosyal sorumluluk bilincinin önemini belirten derslerin varlığının küresel sosyal sorumluluk bilinci üzerinde ne gibi etkilerinin olduğunun da ölçüldüğü araştırmanın öncelikle turizm eğitimi olmak üzere tüm disiplinlere fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma sonuçları teorik, strateji ve politika oluşturma ile uygulamalı katkılar sunmayı da amaçlamaktadır. Teorik katkılar, küresel sosyal sorumluluk literatürüne katkı sağlayarak, öğrencilerin sosyal sorumluluk algılarının demografik değişkenlere göre nasıl farklılık gösterdiğini ortaya koyacak ve literatürdeki mevcut boşlukları dolduracak ve yeni araştırmalara temel oluşturacaktır. Strateji ve politika oluşturma noktasında elde edilen veriler, üniversitelerin müfredat geliştirme süreçlerinde ve

turizm sektöründeki yöneticilerin sosyal sorumluluk politikaları oluşturmada rehberlik edecektir. Bu sayede hem eğitim kurumları hem de sektör paydaşları daha duyarlı, empati sahibi ve stratejik düşünebilen bireyler yetiştirmeye yönelik politikalar geliştirebilecektir. Netice olarak araştırma sonuçları, eğitim kurumlarına ve turizm sektörü paydaşlarına, öğrencilerin küresel sosyal sorumluluk bilincini artırmak için hangi stratejilerin daha etkili olabileceğine dair somut öneriler sunacaktır. Özellikle, sosyal sorumluluk eğitimleri, ödüllendirme sistemleri, seminerler ve sosyal sorumluluk kampanyaları gibi uygulamaların etkisi değerlendirilecektir.

2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Türkiye’de turizm alanında lisans eğitimi alan öğrenciler oluştururken, örneklemi Konya’daki üniversitelerde turizm alanında lisans eğitimi alan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada basit tesadüfi örnekleme yönteminden faydalanılmıştır. Üniversite öğrencilerine gönderilen anketlerden 437 tanesine geri dönüş sağlanmıştır. Elde edilen anketlerden 1 tanesinin veri setini bozduğu belirlendiği için anket çıkarılmış ve analize 436 anket dâhil edilmiştir.

2.3. Veri Toplama Aracı ve Ölçekler

Araştırma kapsamında turizm alanında lisans eğitimi alan öğrencilerin demografik değişkenlere göre küresel sosyal sorumluluk algısında farklılık gösterip göstermediğinin ölçülmesi amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniğinden faydalanılmış ve anket formu oluşturulmuştur. Anket formunun birinci bölümünde demografik özellikler (cinsiyet, yaş, bölüm, sınıf düzeyi, çevreyle ilgili ders alma durumu, sosyal sorumlulukla ilgili ders alma durumu ve sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılma durumu) ile ilgili sorulara yer verilmiştir. İkinci bölümde yer alan küresel sosyal sorumluluk ile ilgili sorular Başer ve Kılınç (2015)’ın geliştirdiği Küresel Sosyal Sorumluluk Ölçeği’nden alınmıştır. Öğrencilerin soruları 5’li Likert Tipi Ölçeği’ne göre yanıtlaması istenmiştir (1: Kesinlikle Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum). Araştırma kapsamında faydalanılmış olan likert tipi ölçeğin güvenirlik düzeyleri Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Likert Tipi Ölçeklerde Güvenirlik

Küresel Sosyal Sorumluluk Ölçeği	α	İfade Sayısı
Eyleme Dönük Sorumluluk	,891	12
Ekolojik Sorumluluk	,734	5
Özgeci Sorumluluk	,809	7
Ulusal Sorumluluk	,638	6
Genel Güvenirlik	,905	30

Küresel sosyal sorumluluk, eyleme dönük sorumluluk ve özgeci sorumluluk alt boyutlarının güven aralıklarının ($0,80 < \alpha < 1,00$ olduğundan) yüksek güvenirlik düzeyine sahip olduğu, ekolojik sorumluluk ve ulusal sorumluluk alt boyutlarının güven aralıklarının ise ($0,60 < \alpha < 0,80$ olduğundan) oldukça güvenilir olduğu görülmektedir.

Yapılan normallik testi sonucunda (Çarpıklık/sh ve basıklık/sh) ölçeklerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1,500 ve +1,500 değerlerinden büyük olduğu belirlenmiştir. Tabachnick ve Fidell (2013) çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1,500 ve +1,500 değerlerinden büyük olması durumunda ölçek dağılımının normal dağılım göstermediğinden bahsetmiştir. Bu nedenle, veriler normal dağılım göstermediği için analizlerde nonparametrik testlerden faydalanılmıştır.

2.4. Etik Kurul Onayı

Araştırma kapsamında kullanılmış olan ölçek ve anket, Selçuk Üniversitesi Turizm Fakültesi, Bilimsel Etik ve Değerlendirme Kurulu Kararınca, yayın etiği açısından uygun bulunmuştur. Karar evrak tarih ve sayısı: 06/11/2023-632087’dir.

2.5. Araştırmanın Bulguları

Anketi değerlendirmeye alınan 436 öğrencinin 282’si (%64,7) kadın, 153’ü (%35,1) erkeklerden oluşurken 1 kişi (%0,2) cinsiyetini belirtmek istememiştir. Katılımcılardan 64’ü (%14,7) 18, 84’ü (%19,3) 19, 85’i (%19,5) 20, 72’si (%16,5) 21, 55’i (%12,6) 22, 34’ü (%7,8) 23, 9’u (%2,1) 24, 3’ü (%0,7) 25, 2’si (%0,5) 26, 1’i (%0,2) 30, 3’ü (%0,7) 33, 2’si (%0,5) 35, 2’si (%0,5) 40, 1’i (%0,2) 42, 1’i (%0,2) 43, 1’i (%0,2) 54 ve 1’i (%0,2) 58 yaşındayken, 15 kişi (%3,4) yaşını belirtmek istememiştir. Öğrencilerin 38’i (%8,7) turizm işletmeciliği, 202’si (%46,3) gastronomi ve mutfak

sanatları 156'sı (%35,8) turizm rehberliği ve 37'si (%8,5) rekreasyon yönetimi bölümüne kayıtlıyken 3 kişi (%0,7) bölümünü belirtmek istememiştir. Öğrencilerin 194'ü (%44,5) 1. sınıf, 96'sı (%22,0) 2. sınıf, 89'u (%20,4) 3. sınıf ve 44'ü (%10,1) 4. sınıf öğrencisiyken 13 kişi (%3,0) sınıf düzeyini belirtmek istememiştir. Öğrencilerin 41'i (%9,4) çevre dersi aldığını, 392'si (%89,9) almadığını belirtirken 3 kişi (%0,7) belirtmek istememiştir. 52'si (%11,9) sosyal sorumluluk dersi aldığını, 420'si (%96,3) almadığını belirtirken 3 kişi (%0,7) belirtmek istememiştir. 52'si (%11,9) sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılım sağladığını, 383'ü (%87,3) katılmadığını belirtirken, 1 kişi (%0,2) belirtmek istememiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Puanlarına Göre Küresel Sosyal Sorumluluk Düzeyleri

Boyutlar	$\bar{X}$ (Ortalama)	Standart Sapma
Eyleme Dönük Sorumluluk	3,4411	,72232
Ekolojik Sorumluluk	4,1381	,75074
Özgeci Sorumluluk	3,7785	,77565
Ulusal Sorumluluk	2,6873	,79314
Küresel Sosyal Sorumluluk	3,4852	,59049

Tablo 2 incelendiğinde turizm fakültesi öğrencilerinin küresel sosyal sorumluluk puanlarının ($\bar{X}$ =3,4852) olduğu görülmektedir. Ölçeğin ortalamaları incelendiğinde ise en yüksek ortalamanın ekolojik sorumluluk boyutuna ($\bar{X}$ =4,1381) ve en düşük ortalamanın ulusal sorumluluk ($\bar{X}$ =2,6873) ait olduğu görülmektedir. Küresel sosyal sorumluluk ve alt boyutlarının ortalamaları incelendiğinde turizm fakültesi öğrencilerinin küresel sosyal sorumluluklarının iyi düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 3. Cinsiyete Göre Küresel Sosyal Sorumluluk Algısına Yönelik Mann-Whitney U Testi

Küresel Sosyal Sorumluluk	Cinsiyet	N	Ort.	Std. Hata Ortalaması	Test	p
Eyleme Dönük Sorumluluk	Kadın	282	3,5751	,03795	14819,000	,000
	Erkek	153	3,1923	,06498		
Ekolojik Sorumluluk	Kadın	282	4,2567	,03925	16340,000	,000
	Erkek	153	3,9176	,06929		
Özgeci Sorumluluk	Kadın	282	3,9428	,04018	14126,000	,000
	Erkek	153	3,4706	,06910		
Ulusal Sorumluluk	Kadın	282	2,8044	,04571	16159,000	,000
	Erkek	153	2,4651	,06415		
Genel	Kadın	282	3,6203	,03091	16159,000	,000
	Erkek	153	3,2327	,05111		

Yapılan Mann-Whitney U testine göre eyleme dönük sorumluluk ($p=0,000<0,05$), ekolojik sorumluluk ($p=0,000<0,05$), özgeci sorumluluk ($p=0,000<0,05$), ulusal sorumluluk ($p=0,000<0,05$) ve küresel sosyal sorumluluk genel puanları ($p=0,000<0,05$) cinsiyete göre anlamlı fark ortaya koymaktadır. Buna göre, kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla puana sahip olduğu görülmektedir. Analiz sonucuna göre H_{1a} kabul edilmiştir.

Tablo 4. Bölüme Göre Küresel Sosyal Sorumluluk Algısına Yönelik Kruskal-Wallis Testi

Küresel Sosyal Sorumluluk	Bölüm	N	Ort.	Std. Hata Ortalaması	Test	p
Eyleme Dönük Sorumluluk	Turizm	38	3,4430	,11629	3,911	,007
	İşletmeciliği					
	Gastronomi ve	20	3,4426	,04810		
	Mutfak Sanatları	1				
	Turizm	15	3,4382	,04913		
	Rehberliği	6				
	Rekreasyon Yönetimi	37	3,7342	,08482		
	Turizm	38	4,1579	,11090		

Ekolojik Sorumluluk	İşletmeciliği					
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	20	4,1721	,05411		
	Turizm	1			,382	,510
	Rehberliği	15	4,1077	,75908		
	Rekreasyon Yönetimi	6				
		37	4,0541	,12097		
Özgeci Sorumluluk	Turizm	38	3,7256	,14300		
	İşletmeciliği					
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	20	3,7839	,05616		
	Turizm	1			1,115	,523
	Rehberliği	15	3,7427	,05974		
	Rekreasyon Yönetimi	6				
		37	3,9923	,10221		
Ulusal Sorumluluk	Turizm	38	2,5570	,12386		
	İşletmeciliği					
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	20	2,6493	,05458		
	Turizm	1			2,809	,147
	Rehberliği	15	2,6902	,13291		
	Rekreasyon Yönetimi	6				
		37	3,0270	,80844		
Genel	Turizm	38	3,4509	,10102		
	İşletmeciliği					
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	20	,4851	,04028		
	Turizm	1			2,595	,132
	Rehberliği	15	3,4328	,04913		
	Rekreasyon Yönetimi	6				
		37	3,7342	,08482		

Yapılan Kruskal-Wallis testine göre eyleme dönük sorumluluk ($p=0,007<0,05$) puanı bölüme göre anlamlı fark ortaya koymaktadır. Ekolojik sorumluluk ($p=0,510>0,05$), özgeci sorumluluk ($p=0,523>0,05$), ulusal sorumluluk ($p=0,147>0,05$) ve küresel sosyal sorumluluk genel puanları ($p=0,132>0,05$) arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Buna göre, okunmakta olan bölüm fark etmeksizin ekolojik sorumluluk, özgeci sorumluluk, ulusal sorumluluk ve küresel sosyal sorumluluk algısında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Analiz sonucuna göre H_{1b} kısmen kabul edilmiştir.

Eyleme dönük sorumluluk alt boyutunda bölüme göre anlamlı farklılıkların hangi bölümler arasında olduğunun belirlenmesine yönelik değişken normal dağılım göstermediği için Post Hoc Testi yapılmış ve p değerleri yeniden düzenlenmiştir. Post Hoc Testi Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5. Bölümün Eyleme Dönük Sorumluluk Algısına Göre Post Hoc Testi

1-2	Test İstatistiği	Std. Hata	Std. Test İstatistiği	p	Düzenlenmiş p
Turizm Rehberliği-Gastronomi ve Mutfak Sanatları	10,171	13,310	,764	,445	1,000
Turizm Rehberliği-Turizm İşletmeciliği	18,122	22,565	,803	,422	1,000
Turizm Rehberliği-Rekreasyon Yönetimi	-79,042	22,809	-3,465	,001	,003
Gastronomi ve Mutfak Sanatları-Turizm İşletmeciliği	7,952	22,065	,360	,719	1,000

Gastronomi ve Mutfak Sanatları-Rekreasyon Yönetimi	-68,971	22,314	-3,086	,002	,012
Turizm İşletmeciliği-Rekreasyon Yönetimi	-60,920	28,809	-2,115	,034	,207

Test sonucuna göre turizm rehberliği ve rekreasyon yönetimi ($p=0,003$) ile gastronomi ve mutfak sanatları ($p=0,012$) bölümleri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Diğer ikili gruplar arasında ($p>0,050$) anlamlı fark tespit edilememiştir.

Tablo 6. Sınıf Düzeyine Göre Küresel Sosyal Sorumluluk Algısına Yönelik Kruskal-Wallis Testi

Küresel Sosyal Sorumluluk	Sınıf Düzeyi	N	Ort.	Std. Hata Ortalaması	Test	p
Eyleme Dönük Sorumluluk	1	194	3,5073	,04779	1,871	,097
	2	96	3,4788	,06723		
	3	89	3,4131	,05941		
	4	44	3,2773	,51644		
Ekolojik Sorumluluk	1	194	4,2062	,05266	3,532	,012
	2	96	4,2292	,06754		
	3	89	3,3717	,07356		
	4	44	3,8591	,78897		
Özgeci Sorumluluk	1	194	3,8616	,05460	3,101	,008
	2	96	3,8214	,08369		
	3	89	3,7095	,07455		
	4	44	3,4968	,11570		
Ulusal Sorumluluk	1	194	2,7698	,05660	1,825	,225
	2	96	2,5729	,08181		
	3	89	2,6142	,08344		
	4	44	2,5871	,11603		
Genel	1	194	3,5589	,03995	3,405	,008
	2	96	3,4788	,06723		
	3	89	3,4131	,05941		
	4	44	3,2773	,07786		

Yapılan Kruskal-Wallis testine göre ekolojik sorumluluk ($p=0,012<0,05$), özgeci sorumluluk ($p=0,008>0,05$) ve küresel sosyal sorumluluk genel puanları ($p=0,008<0,05$) sınıf düzeyine göre anlamlı fark ortaya koymaktadır. Eyleme dönük sorumluluk ($p=0,097>0,05$) ve ulusal sorumluluk puanları ($p=0,225>0,05$) sınıf düzeyine göre anlamlı fark ortaya koymamaktadır. Buna göre öğrencilerin sınıf düzeyi fark etmeksizin eyleme dönük sorumluluk ve ulusal sorumluluk algısında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Analiz sonucuna göre H_{1c} kısmen kabul edilmiştir.

Ekolojik sorumluluk, özgeci sorumluluk alt boyutları ve küresel sosyal sorumlulukta sınıf düzeyine göre anlamlı farklılıkların hangi sınıf düzeyleri arasında olduğunun belirlenmesine yönelik değişken normal dağılım göstermediği için Bonferroni Testi yapılmış ve p değerleri yeniden düzenlenmiştir. Bonferroni Testi Tablo 7’de gösterilmektedir.

Tablo 7. Sınıf Düzeyinin Ekolojik Sorumluluk Algısına Göre Post Hoc Testi

1-2	Test İstatistiği	Std. Hata	Std. Test İstatistiği	p	Düzenlenmiş p
4-3	35,913	22,388	1,604	,109	,652
4-2	60,608	22,117	2,740	,006	,037
4-1	61,017	20,285	3,008	,003	,016
3-2	24,695	17,876	1,381	,167	1,000
3-1	25,104	15,553	1,614	,107	,639
2-1	,409	15,159	,027	,978	,1000

Test sonucuna göre 4. ve 2. ($p=0,37$) ile 4. ve 1. ($p=0,016$) sınıflar arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Diğer ikili gruplar arasında ($p>0,050$) anlamlı fark tespit edilememiştir.

Tablo 8. Sınıf Düzeyinin Özgeci Sorumluluk Algısına Göre Post Hoc Testi

1-2	Test İstatistiği	Std. Hata	Std. Test İstatistiği	p	Düzenlenmiş p
4-3	32,477	22,487	1,444	,149	,892
4-2	59,369	22,214	2,673	,008	,045
4-1	62,538	20,375	3,069	,002	,013
3-2	26,91	17,955	1,498	,134	,805
3-1	30,060	15,622	1,924	,054	,326
2-1	3,169	15,226	,208	,835	1,000

Test sonucuna göre 4. ve 2. ($p=0,045$) ile 4. ve 1. ($p=0,013$) sınıflar arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Diğer ikili gruplar arasında ($p>0,050$) anlamlı fark tespit edilememiştir.

Tablo 9. Sınıf Düzeyinin Küresel Sosyal Sorumluluk Algısına Göre Post Hoc Testi

1-2	Test İstatistiği	Std. Hata	Std. Test İstatistiği	p	Düzenlenmiş p
4-3	30,140	22,525	1,338	,181	1,000
4-2	53,739	22,252	2,415	,016	,094
4-1	63,001	20,409	3,087	,002	,012
3-2	23,599	17,985	1,312	,189	1,000
3-1	32,862	15,648	2,100	,036	,214
2-1	9,262	15,252	,607	,544	1,000

Test sonucuna göre 4. ve 1. ($p=0,012$) sınıflar arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Diğer ikili gruplar arasında ($p>0,050$) anlamlı fark tespit edilememiştir.

Tablo 10. Çevreyle İlgili Ders Alma Durumuna Göre Küresel Sosyal Sorumluluk Algısına Yönelik Mann-Whitney U Testi

Küresel Sosyal Sorumluluk	Ders	N	Ort.	Std. Hata Ortalaması	Test	p
Eyleme Dönük Sorumluluk	Evet	41	3,7724	,11001	5656,500	,002
	Hayır	392	3,4052	,03624		
Ekolojik Sorumluluk	Evet	41	4,0341	,12686	4712,500	,411
	Hayır	392	4,1515	,03757		
Özgeci Sorumluluk	Evet	41	3,8537	,11060	7779,500	,736
	Hayır	392	3,7722	,03967		
Ulusal Sorumluluk	Evet	41	2,9268	,10445	6583,000	,056
	Hayır	392	2,6569	,04051		
Genel	Evet	41	3,6659	,08431	6558,000	,052
	Hayır	392	3,4656	,03002		

Yapılan Mann-Whitney U testine göre eyleme dönük sorumluluk ($p=0,002<0,05$) çevre dersi almaya göre anlamlı fark ortaya koymaktadır. Buna göre çevre dersi alan öğrencilerin almayan öğrencilere göre daha yüksek puana sahip olduğu görülmektedir. Ekolojik sorumluluk ($p=0,411>0,05$), özgeci sorumluluk ($p=0,736>0,05$), ulusal sorumluluk ($p=0,056>0,05$) ve küresel sosyal sorumluluk genel puanları ($p=0,052>0,05$) çevre dersi alıp almama durumuna göre anlamlı fark ortaya koymamaktadır. Buna göre öğrencilerin çevre dersi alıp almadığı fark etmeksizin ekolojik sorumluluk, özgeci sorumluluk, ulusal sorumluluk ve küresel sosyal sorumluluk algısında farklılık olmadığı görülmektedir. Analiz sonucuna göre H_{1d} kısmen kabul edilmiştir.

Tablo 11. Sosyal Sorumluluk Dersi Alma Durumuna Göre Küresel Sosyal Sorumluluk Algısına Yönelik Mann-Whitney U Testi

Küresel Sosyal Sorumluluk	Ders	N	Ort.	Std. Hata Ortalaması	Test	p
Eyleme Dönük Sorumluluk	Evet	13	3,7692	,15394		
	Hayır	420	3,4331	,03540	1967,000	,086
Ekolojik Sorumluluk	Evet	13	4,4308	,09295	2232,500	,260
	Hayır	420	4,4310	,03702		
Özgeci Sorumluluk	Evet	13	4,1758	,16508	1822,000	,041
	Hayır	420	3,7680	,03805		
Ulusal Sorumluluk	Evet	13	2,9487	,22518	2282,000	,312
	Hayır	420	2,6813	,03872		
Genel	Evet	13	3,8103	,09655	1755,000	,028
	Hayır	420	3,4772	,02903		

Yapılan Mann-Whitney U testine göre özgeci sorumluluk ($p=0,041<0,05$) küresel sosyal sorumlulukta ($p=0,028<0,05$) sosyal sorumluluk dersi alma durumuna göre anlamlı farklı ortaya koymaktadır. Buna göre sosyal sorumluluk dersi alan öğrenciler bu dersi almayan öğrencilere göre daha yüksek puana sahiptir. Eyleme dönük sorumluluk ($p=0,086>0,05$), ekolojik sorumluluk ($p=0,260>0,05$) ve ulusal sorumluluk ($p=0,312>0,05$) sosyal sorumluluk dersi alıp almama durumuna göre anlamlı fark ortaya koymamaktadır. Buna göre öğrencilerin sosyal sorumluluk dersi alıp almadığı fark etmeksizin eyleme dönük sorumluluk, ekolojik sorumluluk ve ulusal sorumluluk algısında farklılık olmadığı görülmektedir. Analiz sonucuna göre H_{1e} kısmen kabul edilmiştir.

Tablo 12. Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerine Katılım Durumuna Göre Küresel Sosyal Sorumluluk Algısına Yönelik Mann-Whitney U Testi

Küresel Sosyal Sorumluluk	Katılım	N	Ort.	Std. Hata Ortalaması	Test	p
Eyleme Dönük Sorumluluk	Evet	52	3,7131	,08781	7434,500	,003
	Hayır	383	3,4043	,03717		
Ekolojik Sorumluluk	Evet	52	4,1538	,11304	9376,500	,492
	Hayır	383	4,1389	,03788		
Özgeci Sorumluluk	Evet	52	4,0247	,09290	7695,500	,019
	Hayır	383	3,7471	,04005		
Ulusal Sorumluluk	Evet	52	2,8558	,11378	8628,500	,117
	Hayır	383	2,6645	,04030		
Genel	Evet	52	3,6878	,07532	7731,500	,009
	Hayır	383	3,4587	,03027		

Yapılan Mann-Whitney U testine göre eyleme dönük sorumluluk ($p=0,003<0,05$), özgeci sorumluluk ($p=0,019<0,05$) ve küresel sosyal sorumluluk ($p=0,009<0,05$) sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılma durumuna göre anlamlı fark ortaya koymaktadır. Buna göre sosyal sorumluluk faaliyetine katılan öğrenciler katılmayan öğrencilere göre daha yüksek puana sahiptir. Ekolojik sorumluluk ($p=0,492>0,05$) ve ulusal sorumluluk ($p=0,117>0,05$) sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılıp katılmamaya göre anlamlı fark ortaya koymamaktadır. Buna göre öğrencilerin sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılıp katılmadığı fark etmeksizin ekolojik sorumluluk ve ulusal sorumluluk algısında farklılık olmadığı görülmektedir. Analiz sonucuna göre H_{1f} kısmen kabul edilmiştir.

SONUÇ

Dünyanın farklı noktalarında farklı ya da benzer sorunlar yıllardır devam etmekteyken, teknolojinin sağladığı ulaşım ve erişim kolaylığı bu sorunları herkesin öğrenmesine olanak sağlamaktadır. Bu sayede insanlar dünyanın herhangi bir yerinde yaşanan sorunun çözüme kavuşması için çaba sarf etme imkânına sahiptir. Günümüzde hem dünya genelinde hem de dünyanın bazı noktalarında yaşanan farklı sorunlar olduğu ve bunların çözüme kavuşması insanlara bağlı olduğundan çalışmada, turizm fakültesi öğrencilerinin küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin belirlenmesi ve demografik özelliklere göre küresel sosyal sorumluluk algılarının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Turizm fakültesi öğrencilerinin küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin iyi düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Boyutlar açısından ele alındığında ise ekolojik sorumluluk alt boyutunun en yüksek puana, ulusal sorumluluk puanının en az puana sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada elde edilen sonuçlara benzer olarak, Küçükşen ve Arat (2022) sağlık bilimleri fakültesi öğrencileri ile Recepoğlu (2022) ise sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla yapmış olduğu çalışmada en yüksek puana sahip olan boyutun ekolojik sorumluluk, en düşük puana sahip olan boyutun ise ulusal sorumluluk olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu paralellik, farklı disiplinlerdeki öğrencilerin küresel sosyal sorumluluk algılarının benzer yönelimler sergilediği ve ekolojik sorumluluğun genellikle ön planda olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, ulusal sorumluluk puanının en düşük seviyede olması, öğrencilerin küresel düzeydeki sorunlara karşı daha fazla duyarlılık gösterirken, ulusal meseleler konusunda aynı düzeyde bir farkındalığa sahip olmadıklarını düşündürmektedir. Bu bulgu, öğrencilerin eğitim süreçlerinde ulusal sosyal sorumluluk konularına daha fazla vurgu yapılması gerektiğini işaret edebilir. Bu bağlamda, üniversiteler ve ilgili eğitim kurumlarının, küresel sosyal sorumluluk eğitiminde ulusal sorumluluk boyutuna daha fazla odaklanmaları, öğrencilerin bu alandaki farkındalık ve sorumluluklarını artırmak için gerekli stratejileri geliştirmeleri önem arz etmektedir. Ayrıca, öğrencilerin küresel ve ulusal sosyal sorumluluk algıları arasındaki bu dengesizliğin giderilmesi, gelecekte daha bilinçli ve dengeli bir sosyal sorumluluk bilincine sahip bireyler yetiştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Küresel sosyal sorumluluk ve alt boyutlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda küresel sosyal sorumluluk ve tüm alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu belirlenirken, kadın öğrencilerin puan ortalamasının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç Kırılmaz ve arkadaşları (2018), Büyükdoğan (2020), Körükçü ve Tangülü (2021) ve Gürbüz ve Aydın (2022)'ın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda, kadınların erkeklere göre küresel sosyal sorumluluk bağlamında daha bilinçli olduğu ve daha fazla rol üstlendiği çıkarımını yapmak mümkündür. Bu durum, toplumsal cinsiyet rollerinin ve sosyalizasyon süreçlerinin kadınların sosyal sorumluluk algıları üzerindeki etkisini işaret etmektedir. Kadın öğrencilerin küresel sosyal sorumluluk bağlamında daha bilinçli ve etkin olmaları, eğitim programları ve sosyal sorumluluk projelerinin geliştirilmesi ve uygulanması sürecinde cinsiyet farklılıklarının dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Eğitim kurumları, bu farklılıkları göz önünde bulundurarak, erkek öğrencilerin sosyal sorumluluk bilincini artırmak için özel programlar ve stratejiler geliştirebilirler. Aynı zamanda, kadınların bu alandaki yüksek bilinç düzeylerinden yararlanarak, toplumsal sorumluluk projelerinde daha fazla liderlik rolü üstlenmeleri teşvik edilebilir.

Küresel sosyal sorumluluk ve alt boyutlarının bölüme göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda sadece eyleme dönük sorumluluk boyutunda anlamlı farklılık olduğu belirlenirken, rekreasyon yönetimi bölümü öğrencilerinin puan ortalamasının diğer bölümlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Rekreasyon yönetimi bölümünün hangi bölümlere göre anlamlı farklılık gösterdiğinin belirlenmesi amacıyla yapılan analizde ise turizm rehberliği ile gastronomi ve mutfak sanatları bölümlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği, diğer bölümler arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Karaküçük (2014)'e göre rekreasyon, kâr amacı gütmeyen gönüllülük esasına dayalı kişilere, kişisel ve toplumsal fayda sağlayan ve kişilerde yenilenme hissi uyandıran boş zamanda yapılan tüm faaliyetleri kapsamaktadır. Yapılan tanım göz önünde bulundurulduğunda rekreasyon yönetimi bölümü öğrencilerinin aldıkları eğitim kapsamında sosyal sorumluluk ve toplum bilincine sahip olması gerekliliğini de beraberinde getirmektedir.

Küresel sosyal sorumluluk ve alt boyutlarının sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda küresel sosyal sorumluluk genel puanı, ekolojik sorumluluk ve özgeci sorumluluk alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu belirlenirken, ekolojik sorumluluk alt boyutunda 2. sınıf öğrencilerinin, özgeci sorumluluk alt boyutu ve küresel sosyal sorumlulukta ise 1. sınıf öğrencilerinin daha yüksek puana sahip oldukları belirlenmiştir. Hangi sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğunun belirlenmesi amacıyla yapılan analize göre ekolojik sorumluluk ve özgeci sorumluluk alt boyutlarında 4. ve 2. sınıf ile 4. ve 1. sınıf öğrencileri arasında, küresel sosyal sorumlulukta ise 4. ve 1. sınıflar arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Recepoğlu (2022) çalışmasında sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu durum öğrencilerin ağırlıklı olarak 1 ve 2. sınıflarda çevre ve sosyal sorumluluğa dayalı

dersleri almış olmaları ve mevcut bilgi ve bilinç düzeylerinin daha taze olması, 3. ve 4. Sınıftaki öğrencilere göre neden daha yüksek puan ortalamalarına sahip olduğunu açıklamaktadır. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerin bu tarz sorumluluk ve bilinç elde edebileceği düşünülen derslerin 4 yılda yayılmasını gerekli kılmaktadır.

Küresel sosyal sorumluluk ve alt boyutlarının çevreyle ilgili ders alma durumuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda sadece eyleme dönük sorumluluk alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu belirlenirken, çevreyle ilgili ders alan öğrencilerin daha yüksek puana sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumdan yola çıkarak, çevreyle ilgili ders alan öğrencilerin, bu eğitimi eyleme dökererek sorumluluk projelerine daha fazla katılım sağladığını söylemek mümkündür.

Küresel sosyal sorumluluk ve alt boyutlarının sosyal sorumlulukla ilgili ders alma durumuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda küresel sosyal sorumluluk ve özgeci sorumluluk alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu belirlenirken, sosyal sorumlulukla ilgili ders alan öğrencilerin daha yüksek puana sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumdan yola çıkarak, sosyal sorumlulukla ilgili ders alan öğrencilerin hem küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu hem de bu eğitim sağladığı bilinçlenmeyle birlikte daha fazla özgeci sorumluluk sergilemeye yatkın oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Küresel sosyal sorumluluk ve alt boyutlarının sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılım durumuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda küresel sosyal sorumluluk, eyleme dönük sorumluluk ve özgeci sorumluluk alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu belirlenirken, sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılan öğrencilerin daha yüksek puana sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eyleme dönük sorumluluk, sorumluluk kapsamında harekete geçmeyi, özgeci sorumluluk ise gönüllü olarak küresel sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılıma ifade ettiği (Başer ve Kılınç, 2015) için sosyal sorumluluk faaliyetine katılım sağlayan öğrencilerin hem bu iki alt boyut düzeylerinin hem de genel olarak küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin daha yüksek olduğunu söylemek mümkündür.

Dünyanın her bölgesinde hem insanlar hem de diğer canlılar için yaşam alanının korunması ve sürdürülebilirliğin sağlanması noktasında küresel sosyal sorumluluk öneme sahiptir. Bu nedenle, küresel sosyal sorumluluk bilincinin herkeste olması gerekirken, bunun sağlanması için ise eğitim önemli bir faktördür (Orgev ve Demir, 2020: 1). Bundan dolayı, öncelikle ilköğretim ve lise düzeyinde, sonrasında ise üniversitede verilen derslerle küresel sosyal sorumluluk bilincinin yerleştirilmesi önem taşımaktadır. Çalışma sonucuna göre çevre ve sosyal sorumlulukla ilgili ders alan, aynı zamanda sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılım sağlayan öğrencilerin küresel sosyal sorumluluk düzeyinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşıldığından, turizm alanında eğitim veren üniversitelerin müfredatlarına bu derslerin eklenmesi doğru olacaktır. Aynı zamanda, fakülte genelinde sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılım noktasında öğrencilerin teşvik edilmesi ve/veya fakültenin böyle faaliyetlerde bulunarak öğrencilere rol model olması da küresel sosyal sorumluluk düzeyinin artmasına yardımcı olacaktır.

Çalışmadan elde edilen bulgular, turizm fakültesi öğrencilerinin küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin iyi bir seviyede olduğunu ve özellikle ekolojik sorumluluk alanında yüksek bilinç düzeyine sahip olduklarını ortaya koymuştur. Bununla birlikte, ulusal sorumluluk düzeylerinin nispeten düşük olması, eğitim süreçlerinde ulusal sosyal sorumluluk konularına daha fazla vurgu yapılması gerektiğini göstermektedir. Bu doğrultuda öğrencilerin küresel ve ulusal sosyal sorumluluk bilinçlerini artırmak amacıyla eğitim kurumları ve politika yapıcılar için yol gösterici olacak şekilde:

1. Müfredatın Yeniden Gözden Geçirilmesi: Turizm fakültelerinde, sosyal sorumluluk ve çevre bilincine yönelik derslerin müfredatta daha geniş yer alması sağlanmalıdır. Özellikle ulusal sosyal sorumluluk konularına yönelik dersler eklenmeli ve bu derslerin içeriği sürekli güncellenerek öğrencilere güncel bilgiler sunulmalıdır.
2. Sosyal Sorumluluk Projeleri ve Faaliyetlerine Katılımın Teşviki: Öğrencilerin sosyal sorumluluk projelerine katılımı teşvik edilmeli ve bu tür projeler müfredatın bir parçası haline getirilmelidir. Üniversiteler, öğrencilerin sosyal sorumluluk projelerinde aktif rol almasını sağlayacak ortamlar yaratmalı ve bu projelere katılımı zorunlu kılacak şekilde yapılandırılmalıdır. Sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılan öğrencilerin daha yüksek

- puanlar alması, bu tür faaliyetlerin öğrencilere sağladığı faydaları göstermektedir. Bu nedenle, üniversite ve fakülteler, öğrencilerin sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılımını teşvik etmeli ve bu faaliyetlerde aktif rol almalarını sağlayacak teşvik mekanizmaları geliştirmelidir.
3. Cinsiyet Farklılıklarına Yönelik Stratejiler: Kadın öğrencilerin küresel sosyal sorumluluk bağlamında daha yüksek bilinç düzeyine sahip olduğu bulgusundan yola çıkarak, erkek öğrencilerin sosyal sorumluluk bilincini artırmak için özel programlar ve etkinlikler düzenlenmelidir. Bu etkinlikler, toplumsal cinsiyet rollerinin ve sosyalizasyon süreçlerinin öğrencilerin sosyal sorumluluk algıları üzerindeki etkisini dengelemeye yönelik olmalıdır.
 4. Sınıf Düzeylerine Yönelik Eğitim Modelleri: 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin daha yüksek sosyal sorumluluk puanlarına sahip olmaları, bu sınıflarda verilen eğitimin etkili olduğunu göstermektedir. Bu etkinin sürdürülebilir olması için sosyal sorumluluk derslerinin ve projelerinin tüm sınıf düzeylerine yayılması ve bu eğitimin sürekliliğinin sağlanması gerekmektedir.
 5. Çevre ve Sosyal Sorumluluk Eğitimlerinin Artırılması: Çevreyle ve sosyal sorumlulukla ilgili dersler alan öğrencilerin daha yüksek puanlara sahip olduğu bulgusundan hareketle, bu tür derslerin sayısı artırılmalı ve içerikleri zenginleştirilmelidir. Ayrıca, bu derslerin uygulanmalı ve proje bazlı olması, öğrencilerin öğrendiklerini pratiğe dökmesini sağlayarak daha kalıcı bir bilinç oluşturmalarına katkıda bulunacaktır.

Bu çalışma, turizm fakültesi öğrencilerinin küresel sosyal sorumluluk düzeylerini ve bu düzeylerin demografik özelliklere göre nasıl farklılık gösterdiğini inceleyerek literatüre önemli katkılar sağlamaktadır. Özellikle, turizm alanında eğitim alan öğrencilerin sosyal sorumluluk algılarına ilişkin verilerin eksik olduğu göz önüne alındığında, bu çalışma turizm eğitimi ve sosyal sorumluluk bilinci arasındaki ilişkiyi daha iyi anlamamıza yardımcı olmaktadır. Geniş perspektiften bakıldığında literatüre, eğitim politikalarına ve toplumsal farkındalığa yapacağı katkılar dikkate alınarak sosyal sorumluluk bilincini geliştirici stratejilere ağırlık verilmelidir.

Küresel sosyal sorumluluk konusuyla ilgili diğer bölüm öğrencileri ve alanlarda çalışmalar yapılırsa da literatür taraması sonucunda turizm fakültesi öğrencilerinin küresel sosyal sorumluluk algılarının ölçüldüğü bir çalışmaya rastlanılamamasından dolayı, bu çalışmada Konya'da bulunan üniversitelerin turizm fakültesi öğrencilerinin küresel sosyal sorumluluk düzeyleri ve demografik özelliklere göre küresel sosyal sorumluluk algısında farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışma, turizm fakültesi öğrencilerinin küresel sosyal sorumluluk düzeylerini ortaya koyacağı için literatüre ve turizm eğitimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Başer, H., & Kılınç, E. (2015). Küresel Sosyal Sorumluluk Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Sakarya University Journal o Education*, 5(3), 75-89.
- Büyükdogan, B. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Küresel Sosyal Sorumluluk Algılarının Değerlendirilmesi. *Yeni Medya Elektronik Dergi*, 4(3) 203-215.
- Ewest, T. (2015). The Relationship Between Transformational Leadership Prractices and Global Social Responsibility. *Journal of Leadership Studies*, 9(1), 19-29.
- Gürbüz, G., & Aydın, M. (2022). Öğretmen Adaylarının Küresel Sorunlara İlişkin Küresel Sosyal Sorumluluk Düzeylerinin İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 1429-1460.
- Jones, E., Leask, B., Brandenburg, U., & De Wit, H. (2021). Global Social Responsibility and the Internationalisation of Higher Education for Society. *Journal of Studies in International Education*, 25(4), 330-347.
- Karaküçük, S. (2014). Rekreasyon Boş zamanları Değerlendirme. Gazi Kitap Evi.
- Kırılmaz, H., Kılıç-Kırılmaz, S., Demir, B., & Marakçı, Y. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Küresel Sosyal Sorumluluk Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma. *International Social Sciences Studies Journal*, 4(28), 6197-6208.
- Körükçü, M., & Tangülü, Z. (2021). Individual and Global Social Responsibility Levels of Social Studies Pre-Service Teachers in Terms of Different Variables. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 10(3), 1008-1017.
- Küçükşen, K., & Arat, S. (2022). Examining the Levels of Xenophobia and Global Social Responsibility of Health Sciences Students: A Cross-Sectional Study in the Case of Konya.
- Küçükşen, K., & Budak, H. (2017). Lise Öğrencilerinin Sosyal Değer Tercihlerinin Küresel Sosyal Sorumluluk Düzeylerine Etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 1813-1826.
- Nakamura, M., & Watanabe-Muraoka, A. M. (2006). Global Social Responsibility: Developing A Scale for Senior High School Students in Japan. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 28, 213-226.
- Orgev, C. & Demir, H. (2020). Global Warming: A Study on the Determination of Global Social Responsibility Levels of Final Year Students in Faculties of Medicine in Turkey. *International Journal of Education and Knowledge Management (IJEKM)* 3(4): 1-13
- Recepoglu, S. (2022). The Analysis of the Global Social Responsibility Levels of Social Studies Prospective Teachers. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 7(16), 588-622.
- Seçgin, F., & Yazıcı, F. (2018). Tarih ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kontrol Odakları ve Küresel Sosyal Sorumluluk Düzeyleri Arasındaki İlişki. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1267-1292.
- Starrett, R. H. (1996). Assesment of Global Social Responsibility. *Psychological Reports*, (78), 535-554.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics*. 6. Baskı. Boston, MA: Pearson.
- Tyer-Viola, L., Nicholas, P. K., Corless, I. B., Barry, D. M., Hoyt, P., Fitzpatrick, J. J., & Davis, S. M. (2009). Social Responsibility of Nursing: A Global Perspective. *Policy, Politics, & Nursing Practice*, 10(2), 110-118.
- Ünal, Ö., & Sarı, M. (2017). Öğretmenlerde Küresel Sosyal Sorumluluk ve Demokratik Tutum Üzerine Bir İnceleme. 26. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi Kitabı*. Ankara: Pegem. 325-333.
- Yeşil, M., & Turan, Y. (2020). Çevresel Duyarlılık Üzerine Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 418-435.
- Yılmaz, V., Çelik, H. E., & Yağizer, C. (2009). Çevresel Duyarlılık ve Çevresel Davranışın Ekolojik Ürün Satın Alma Davranışına Etkilerinin Yapısal Eşitlik Modeliyle Araştırılması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 1-14.